

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för datavetenskap
Kognitionsvetenskap C, 5p

David Karlsson, c01dkk
Britta Löfvenberg, dit01blg
Anton Rytterstedt, c01art
Anna Westerberg, dit01awg

Kursansvarig: Lars-Erik Janlert

Konformism

Projektarbete i kognitionsvetenskap
Oktober 2004

Abstract

Denna rapport behandlar konformism som är ett fenomen inom socialpsykologi. Konformismens innebär generellt att en individ anpassar sig efter gruppen den ingår i. Fenomenet förknippas med tidigare experiment på 30-talet utförda av Solomon Asch. Asch lät enskilda försökspersoner, i tron att de var med i ett psykologiexperiment, ingå i en grupp där resterande personer kände till experimentets egentliga syfte. De enskilda försökspersonerna utsattes därefter för gruppsytryck i syfte att provocera fram konformism. Hans resultat visar att konformism har en given roll i de processer som uppkommer i alla gruppkonstellationer. Rapporten redovisar ett experiment utfört med en skeptisk hållning till Aschs tidigare resultat. Det utförda experimentet är en variant av Aschs originalexperiment för att minska risken att försökspersonerna känner till experimentet och dess syfte. Resultatet visar sig mer än väl styrka Aschs slutsats, dock bör hänsyn tas till det relativt låga försöksantalet.

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION TILL ÄMNET.....	2
BAKGRUND.....	2
TIDIGARE EXPERIMENT.....	3
2. SYFTE.....	4
HYPOTES.....	4
3. METOD.....	5
UTFÖRANDE.....	5
FÖRSÖKSDELTAGARE.....	6
MATERIAL.....	6
PILOTSTUDIE.....	6
4. RESULTAT.....	7
ENKÄTSAMMANSTÄLLNING.....	7
5. DISKUSSION.....	9
SLUTSATS.....	10
6. REFLEKTIONER.....	10
7. LITTERATUR.....	11

A. FIGURER

B. ENKÄT 1 - Försöksperson

C. ENKÄT 2 - Försöksdeltagare

D. ENKÄT 3 - Synkontroll

E. INSTRUKTIONER

1. Introduktion till ämnet

Bakgrund

I detta projekt studeras konformism, vilket är ett koncept inom socialpsykologin. Dess generella mening är individens anpassning till gruppen den ingår i. Denna anpassning kan te sig på många olika sätt. Dels kan anpassningen ske till gruppens normer, där individen tar till sig de riktlinjer och regler som finns inom gruppen och lever efter dem. Denna anpassning med följd av olika ageranden sker till en stor del undermedvetet. Individens val i olika situationer kan ske mer på rutin än med ett aktivt resonemang och val. En individ ingår oftast i ett samhälle som den inte aktivt valt att ingå i, så samhällets normer har individen tvingats acceptera och undermedvetet leva efter. En individ kan även självmant ansluta sig till en grupp med vissa normer som man på så sätt aktivt väljer att acceptera. På detta sätt anpassar sig individen aktivt till normer och värderingar hos en grupp. Denna grupp kan vara någon som individen ser upp till eller pga. andra faktorer vill ingå i och därför väljer att anpassa sig till.

En annan form av anpassning är den då individen tvingas eller lockas av gruppen. Tvång kan vara allt från hot om fysiskt våld till att vara tvungen att ingå i vissa grupper för att avancera i karriären. Att lockas till anpassning kan ske med belöningar av olika slag.

Den sorts anpassning som studerats i detta projekt är det aktiva valet då individen försätts i obekväma, stressande och pressande situationer. Individens egen uppfattning vägs mot en majoritets vilket i många fall påverkar individen starkt. Olika situationer och olika sammansättningar av gruppen påverkar individen på olika sätt. Om individens egen uppfattning skiljer sig från övriga i gruppen krävs det en viss styrka för att trots det stå för den.

Situationer där en individ står inför valet att vidhålla sin egen uppfattning eller att ansluta sig till den gängse uppfattningen i gruppen kan vara olika påfrestande beroende på flera olika faktorer. En elementär faktor är storleken på gruppen. Att stå upp emot två personers gemensamma uppfattning är oftast enklare än att göra detta i en större grupp bestående av sju deltagare eller fler. Dock ökar inte konformismen linjärt med gruppens storlek.

Sammansättningen av gruppen är även den en väldigt viktig faktor. Trots att det kan tyckas vara lättare att ha en egen uppfattning bland kamrater har det visat sig att det i grupper av kamrater är mycket vanligt med konformism. Gruppens medlemmar har anslutits pga. sina olika personligheter, men då gruppen antagligen har ett gemensamt intresse väger majoritetens uppfattning i frågor tungt.

Då en individ ingår i en grupp med okända personer spelar de olika personernas karaktär och dess status i samhället en stor roll. Att stå bredvid professorer med kunskap inom området vilket man fått en fråga i och svara annorlunda är självklart mer obekvämt än att göra det samma bredvid en person med t.ex. kortare utbildning än en själv.

Vidare finns fler aspekter på sammansättningen av gruppen vilka har effekter på förekomsten av konformism. En homogen grupp med hänseende på samhällsstatus, kan vara enklare att stå upp emot, till skillnad från en väldigt blandad grupp. Om alla i gruppen, som består av

personer med olika bakgrunder och yrken, tycker samma sak tvivlar individen mer på sin egen uppfattning. Varför skulle alla dessa olika personer ha samma uppfattning om den var felaktig?

Flera experiment har utförts inom detta område vilka försätter individer i olika situationer där de antingen kan stå fast vid sin uppfattning eller följa gruppen. Gruppen har med avsikt svarat fel och individen har då antingen godtagit det felaktiga svaret eller litat på sin egen uppfattning. Förklaringen till varför individen godtagit gruppens felaktiga svar kan vara flera. Dels kan individen tvivla på sin egen förmåga, den kan känna en rädsla för att sticka ut och den kan tro sig ha uppfattat frågan eller uppgiften fel.¹

Tidigare experiment

Här nedan kommer några av de tidigare experiment som gjorts för att studera fenomenet konformism att beskrivas.

Redan på 30-talet började M Sherif att forska inom ämnet konformismen. Han utförde experiment med den s.k. autokinetiska effekten. Försöket gick till så att försökspersonen placerades i ett mörklagt rum och fick sedan se en ljuspunkt dyka upp. Han/hon skulle sedan bedöma denna ljuspunkts rörelser. Sherif kontrollerade sedan huruvida försöksledaren kunde få försökspersonen att uttala sig felaktigt angående ljuspunktens rörelser eftersom den i själva verket stod helt stilla och det endast var försökspersonens huvudrörelser som fick ljuspunkten att röra sig. Även försök med flera personer närvarande i rummet samtidigt gjordes, och resultatet av detta blev att alla personers åsikter om rörelsen hos ljuspunkten tenderade till att konvergera.

Tio år efter Sherifs experiment, genomförde Solomon Asch en serie experiment som kommit att bli välkända inom socialpsykologin. Det är dessa experiment som bekräftat konformismen som ett fenomen i socialpsykologi. För att Asch skulle kunna genomföra försöket krävdes det att försökspersonen inte visste vad försöket gick ut på. Asch satte därför ut annonser där det stod att han sökte personer till ett test inom psykologi. När försökspersonen dök upp för att genomföra försöket, möttes han/hon av sju andra som också verkade vara försökspersoner. Dessa personer var inte riktiga försökspersoner, utan informerades om vad försöket verkligen gick ut på. Personerna fick sätta sig ner vid ett bord i en förutbestämd ordning och fick sedan instruktioner om att de skulle få se en linje och sedan skulle de välja den av tre linjer som hade samma längd.² Exempel på hur en visad bild kunde se ut ses nedan.

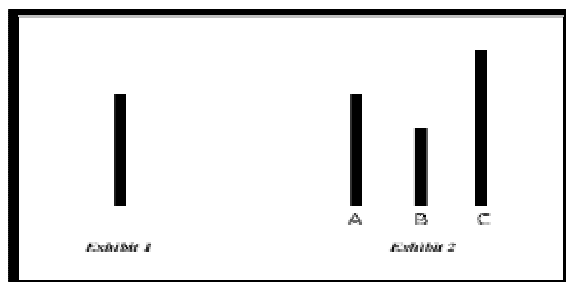

Fig 1. Solomon Aschs experiment med linjer, 1940.

¹ Lambert & Lambert, Socialpsykologi, 1999

² Timur Kuran, Privat Sanning offentlig lögn, 1999

Den naiva försökspersonen trodde alltså att försöket endast gick ut på att bestämma vilken av linjerna A, B och C som hade samma längd som linjen till vänster. Vad försökspersonen inte visste var att de övriga fått instruktioner om att samstämmigt peka ut en felaktig linje som den matchande i sju av totalt tolv bilder.

Resultatet visade att av 31 naiva försökspersoner är det endast sex som väljer det rätta svaret på varje bild. Alla andra försökspersoner ändrar sig efter majoriteten en eller flera gånger, två personer av de 31 rättar sig efter majoriteten på alla sju bilderna.³

Efter experimentet genomförde Asch intervjuer med de naiva försökspersonerna för att kartlägga vad som fick dem att peka ut en felaktig linje. Utifrån försökspersonernas svar kunde han sedan dela in dessa i tre olika grupper. En bestod av dem som visste att det var fel linje men vek sig ändå eftersom de var rädda att verka annorlunda eller rädda för konflikt. En annan grupp kände sig förvirrade och visste inte längre vilken av linjerna som var rätt och fel. Den sista gruppen beskrev att de blev "omvända" och såg att den felaktiga linjen nu var lika lång som den visade. De flesta naiva försökspersoner tyckte också att det var en påfrestande och besvärande situation.⁴

2. Syfte

Utifrån Aschs experiment kan man utläsa att 6,5 % försökspersonerna rättar sig efter gruppens gemensamma men felaktiga uppfattning på varje bild, och att ca 80 % av försökspersonerna rättar sig efter gruppen på en eller flera bilder. Då den linje som utpekades, i många fall skiljde sig grovt mot jämförelselinjen, kändes för oss svårt att tro att personer skulle rätta sig efter gruppen vid alla sju tillfällen.

Syftet med experimentet är därför att reproducera Aschs experiment för att se ifall dessa proportioner verkligen stämmer.

Experimentet skiljer sig på en punkt från Aschs experiment. Han använde sig av linjer och detta experiment utgår från trianglar i olika storlekar, där försökspersonerna kommer att få avgöra vilken av två trianglar som är störst. Anledningen till valet av trianglar var att Aschs experiment med linjer är känt för många och en risk fanns att försökspersonerna skulle känna igen experimentet. Idén med trianglar uppkom då två av gruppmedlemmarna själva medverkat i ett liknande experiment, utfört vid Umeå Universitet för ett par år sedan, där just trianglar använts.

Hypotes

Hypotesen lyder därmed: Ingen av försökspersonerna kommer att följa gruppens gemensamma ståndpunkt vid *alla* de tillfällen där fel triangel utpekades som störst.

---

³ Timur Kuran, Privat Sanning offentlig lögn, 1999

⁴ Lambert & Lambert, Socialpsykologi, 1999

3. Metod

Utförande

Åtta personer placerades bredvid varandra på rad framför en projektorduk i tron att de skulle delta i ett perceptionstest. På stolarna där deltagarna skulle sitta låg en enkät (se bilaga D) som de fick fylla i. Där det ställdes frågor om eventuella synfel och färgblindhet, med syftet att förstärka intrycket av att det var ett perceptionstest.

Precis innan försöket startade fick varje deltagare en lapp med instruktioner (se bilaga E). Alla utom personen längst ut till höger (försökspersonen) fick en ny instruktion, som instruerade personen att svara som deltagaren till vänster om sig, istället för att välja den största triangeln.

På duken visades bilder med två likbenta trianglar som båda skiftade i rotation, färger, storlek och mönster (se Bilaga A för experimentets alla 17 par av trianglar). Den ena av trianglarna i varje par var av samma storlek genom hela experimentet. Den andra triangeln minskade med två procent i bredd och höjd för varje omgång, med början efter tredje bilden. Vid sista omgången var den mindre triangeln 30 % mindre i höjd och bredd, med en total minskning av arean med 51%. Varje bild exponerades för försöksdeltagarna i en sekund.

När en bild visats, fick deltagarna i tur och ordning med början längst ut till vänster, muntligt ange ett svar därefter visades nästa bild. Personen längst ut till vänster, joker1, var vid varje försök en av medlemmarna i gruppen. Denne kunde därigenom styra de andra i gruppen i försök att påverka den åttonde personen att svara likadant. Från och med bild fyra, svarade joker1 medvetet fel, dvs. hävdade att den mindre av trianglarna i själva verket var den större. Näst längst till höger satt en annan gruppmedlem, joker2, med uppgift att se till att försökspersonen inte skulle råka se de andras instruktioner.

Efter att försöket var klart förklarade försöksledarna experimentets egentliga mening och de två jokarna avslöjade sig. Försöksdeltagarna blev informerade om att alla inte fått samma instruktioner och gavs en kortare information om fenomenet konformism. Därefter fick försöksdeltagarna fylla i en enkät (se bilaga C). Personen längst ut till höger, dvs. försökspersonen, fick fylla i en enkät med andra frågor (se bilaga B) och belönades med en lunchkupong. Någon mer beskrivning om vem som blivit "lurad" gavs ej av etiska skäl.

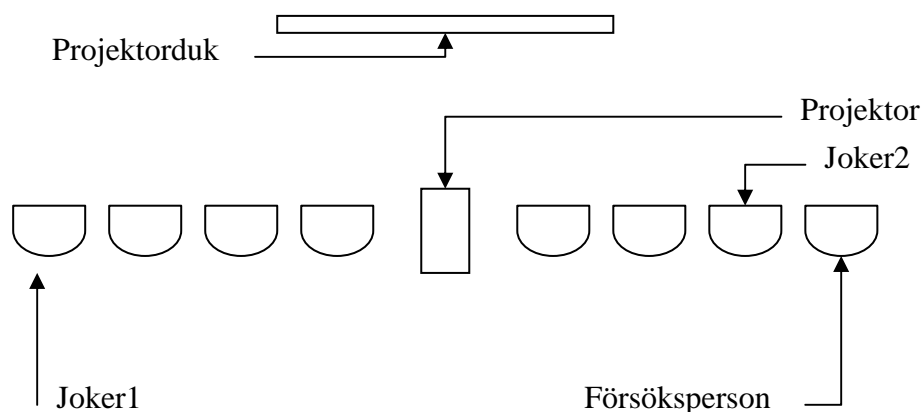

Fig 2. Beskrivning av rummet där experimentet utfördes.

Försöksdeltagare

Försöksdeltagarna bestod av 60 studenter i åldrarna 20 – 35 år, varav endast tio nyttjades som verkliga försökspersoner. Könen på deltagarna varierade, men majoriteten (ca 2/3 av alla deltagare) var män. Då försöket ägde rum i MIT-huset förmodar vi att de flesta läser något tekniskt ämne. Varje försök krävde åtta personer, så för att nå upp till den siffran anlätades vid några tillfällen kurskamrater till att spela roller på oväsentliga positioner.

Material

Sal med projektorduk, projektor, bärbar dator, sex försöksdeltagare per försök, två försöksledare, två jokrar, tre sorters enkäter, lappar med instruktioner, PowerPoint-presentation och belöning i form av lunchkuponger.

Pilotstudie

Två pilotförsök genomfördes. När dessa utfördes användes OH-projektor för att visa trianglarna. Detta medförde att färger och mönster på trianglarna inte kunde utnyttjas till bästa effekt. Vidare byttes bilderna manuellt vilket gjorde det svårt att visa trianglarna lika lång tid. Enkäterna som försökspersonerna fick fylla i efter testet visade att förklaringen av fenomenet var otillräcklig och behövdes förbättras.

Förutom att ändra i förklaringen togs beslutet att använda en PowerPoint-presentation där varje bild visades under en sekund. I och med tillgången till en projektor ändrades trianglarnas utformning en aning, med avseende på deras färger och mönster. Vidare beslutades att det var nödvändigt att förstärka den ursprungliga tron om att det var ett perceptionstest, genom att ge försöksdeltagarna en enkät om synfel innan försöket.

4. Resultat

Efter att ha jämfört försökspersonens svar med svaren som den första personen (joker 1) angav kan följande resultat utläsas. Resultaten visar för hur många procent av bilderna den naive försöksdeltagaren följde gruppen trots att gruppens svar var felaktigt.

- 20 % av försökspersonerna följde gruppen 100 % av bilderna
- 40 % följde gruppen på *mer* än 50 % av bilderna.
- 40 % följde gruppen på 50 % av bilderna.
- 20 % följde gruppen på *mindre* än 50 % av bilderna.

Vid de tre senare fallen var det tre stycken som slutade följa gruppen efter ungefär hälften av bilderna. Resterande svarade emot gruppen vid spridda tillfällen.

Enkätssammanställning

Utifrån enkäterna som delades ut till de 10 försökspersonerna efter testen kan följande utläsas. (Antalet står i parentes efter alternativet):

Om du någon gång svarade likadant som de andra i gruppen, vad berodde det på?

- Jag svarade som jag själv tyckte. (7 st)
- Jag trodde att de andra hade rätt. (1 st)
- Jag tyckte att de andra hade fel, men svarade ändå likadant. (2 st – kommentar: de två försökspersonerna som föll för gruppsycket på alla bilder)

Om du någon gång svarade annorlunda än de andra i gruppen, vad berodde det på?

- Jag svarade som jag själv tyckte och ansåg att de andra hade fel. (5 st)
- Jag misstänkte att gruppen medvetet svarade fel. (1 st)

Annat: Båda. Först tyckte jag att de hade fel, men mot slutet förstod jag. (2 st)

Nedan visas vad de två försökspersoner (fp1 och fp2), som fallit för gruppsycket på samtliga bilder, svarade på de övriga frågorna:

1. *Hur upplevde du situationen?*

- Fp1: Kul
- Fp2: Lite konstig

2. *Oavsett vad du svarade, visste du alla gånger vilken av figurerna som var störst?*

- Fp1: Nej
- Fp2: Jag tror det

3. *Om du skulle ha fått skriva ner dina svar, hade något/några av dem blivit annorlunda?*

- *Fp1: Kanske*
- *Fp2: Ja*

4. *Kände du dig påverkad av de andra?*

- *Fp1: Ja*
- *Fp2: Ja*

Tre av försöken påverkades negativt av att en försöksdeltagare inte följde instruktionen. Detta i sin tur gjorde att nästkommande personer följde efter, och effekten av att hela gruppen sade samma sak försvann.

5. Diskussion

Innan försöket ställde vi oss skeptiska till att det skulle gå att påverka någon överhuvudtaget. Däremot var vi överens om att många säkert faller för gruppsycket i tveksamma situationer då de är osäkra på vad de egentligen tycker.

Efter att ha utfört experimentet kan vi tydligt se att det går att påverka en person att bete sig som gruppen. Om vi utesluter de tre försök där en försöksdeltagare missförstod instruktionerna och på så sätt minskade gruppsyckseffekten, skulle alltså 2 av 7 försökspersoner, dvs. ~ 29 %, gå att påverka på alla bilderna. Jämför man denna procentsats med Solomon Aschs ~ 7 % (2 personer av 31) och hypotesen, om att ingen skulle gå att påverka på alla bilderna, som vi ställde upp i inledningen, är resultatet högre än vad vi väntat oss. I och med detta kan hypotesen förkastas.

Det skulle kunna gå att spekulera om resultatet vi fick tyder på att gruppsycket är starkare idag än det var under Asch tid på 1940-talet. Då vi inte hade samma antal försökspersoner (10 jämfört med 31) är det omöjligt att dra några sådana slutsatser.

Vi märkte att många av försökspersonerna vid ett flertal gånger omedvetet föll för gruppsycket just under de tveksamma bilderna, där det var näst intill omöjligt att se vilken av trianglarna som var den större. 6 av 10 personer följde gruppen hälften eller mer än hälften av gångerna. Dessa personer hade i en av enkätfrågorna förklarat att de alltid svarade som de själva tyckte, samtidigt som det i en annan fråga framkommit att några ändå hade följt gruppen på de bilder de var osäkra på. Detta är ett tydligt tecken och bevis för det vi nämnt ovan, just att vi tenderar att falla för gruppsycket då vi är osäkra. Istället för att svara mot gruppen känns det säkrast och enklast att bara hålla med.

Som det i inledningen påpekades kan storleken på gruppen påverka styrkan av konformism. I vårt fall, där sju personer försökte påverka en individ, lyckades försöket alltså vid två tillfällen. Intressant skulle vara att undersöka var gränsen går, dvs. hur många gruppmedlemmar som krävs för att man ska lyckas få en person att följa gruppen. Vidare kan det vara intressant att veta vilken maxgräns på gruppmedlemmar som kan medverka i experimentet utan att avsikten blir uppenbar. Då vi innan utförandet av experimentet tittade igenom bilderna trodde vi inte att någon skulle kunna följa gruppen på de sista bilderna, på grund av att det måste vara uppenbart att de sju första deltagarna fått i uppgift att säga motsatsen. Bevisligen går det att även i de mest självklara och tydligaste fallen få personer att tycka eller säga vad man vill att de ska säga. Detta torde användas mycket inom reklam för produkter.

Sammansättningen av gruppen påstås också spela stor roll i frågan. I vårt fall var skillnaderna mellan försöksmedlemmarna inte speciellt stor, men i åtta av tio fall var de heller inte bekanta med varandra. Där skulle försökspersonen som följde gruppen ha kunnat tänka samma tanke som nämndes inledningsvis och därför följt gruppen:

”Om alla i gruppen, som består av personer med olika bakgrunder och yrken, tycker samma sak tvivlar individen mer på sin egna uppfattning. Varför skulle alla dessa olika personer ha samma uppfattning om den var felaktig?”

Vidare kan man fundera om det var på grund av att det var ett kompisgäng som personen följde gruppen vid det andra tillfället. Eftersom kompisgänget kan se som en intressegrupp kan konformismen i detta fall vara en markering av samhörighet. I undersökningar har man upptäckt, som nämndes i inledningen, att majoriteten väger tungt även i sådana grupper.

En intressant fortsättning på detta försök skulle kunna vara att testa olika former av gruppkonstellationer som exempelvis bara barn, blandat barn och vuxna, enbart kvinnor eller män, människor från olika samhällsklasser, olika nationaliteter osv. för att se hur resultaten varierar.

Det skulle även vara av intresse att kontrollera hur försökspersonerna skulle handla om ordningen på trianglarna slumpades. Detta skulle förmodligen minska risken för att många efter ett tag genomskådar experimentet och börjar säga emot. En annan variant skulle vara att sätta försökspersonen först i gruppen och låta resten av gruppmedlemmarna på alla bilder säga emot försökspersonen, för att se hur han/hon reagerar.

Varför man överhuvudtaget rättar sig efter gruppen har alltså flera anledningar, det är konstaterat. Det som verkar stämma överens i de två fall där försökspersonerna följde gruppen på alla bilder, var att personerna var rädda för att sticka ut. Även fast de hävdade att de varje gång visste vilken som var störst så de samma sak som de andra. Vad som gör att de var de två personerna som följde grupptricket är svårt att svara på. Förmodligen har det att göra med vad man är för sorts person och vilken roll man brukar ta på sig i grupper. I ett av fallen kände alla försöksdeltagare varandra bra och försökspersonen föll för grupptricket. En spekulation skulle vara att denna person ofta följer personer ur denna kompisgrupp.

Slutsats

Hypotesen förkastades, dvs. det *går* att påverka personer att följa en grupp. Resultaten visar sig mer än väl styrka Aschs slutsats, dock bör hänsyn tas till det relativt låga försöksantalet.

6. Reflektioner

För att få ett trovärdigt resultat bör fler experiment genomföras än de tio som vi gjorde. Med tanke på det stora antalet försöksdeltagare som behövdes vid varje test hade det i vårt fall tagit för lång tid. I och med detta bör man se jämförelsen med Aschs experiment mer som en fingervisning om att vårt resultat pekar mot samma slutsats och inte som ett starkare bevis för fenomenet konformism.

Ett av problemen med försöket verkade vara att få försöksdeltagarna att läsa de skriftliga instruktionerna. För att få perceptionstestet att se seriöst ut var vi tvungna att ge samma muntliga instruktion till alla. För att slippa detta problem vore det bästa sättet att bara ha personer som kände till om försöket med som deltagare. Då det krävdes 7 stycken sådana för varje försök var det inte möjligt med det utgångsläge vi hade.

I efterhand har vi insett att instruktionen till enkät 1 (se bilaga B) inte var formulerad på bästa sätt, vilket kan ha fört med sig felaktiga svar. Det borde ha framgått att frågorna gällde från och med bild 4 och framåt.

7. Litteratur

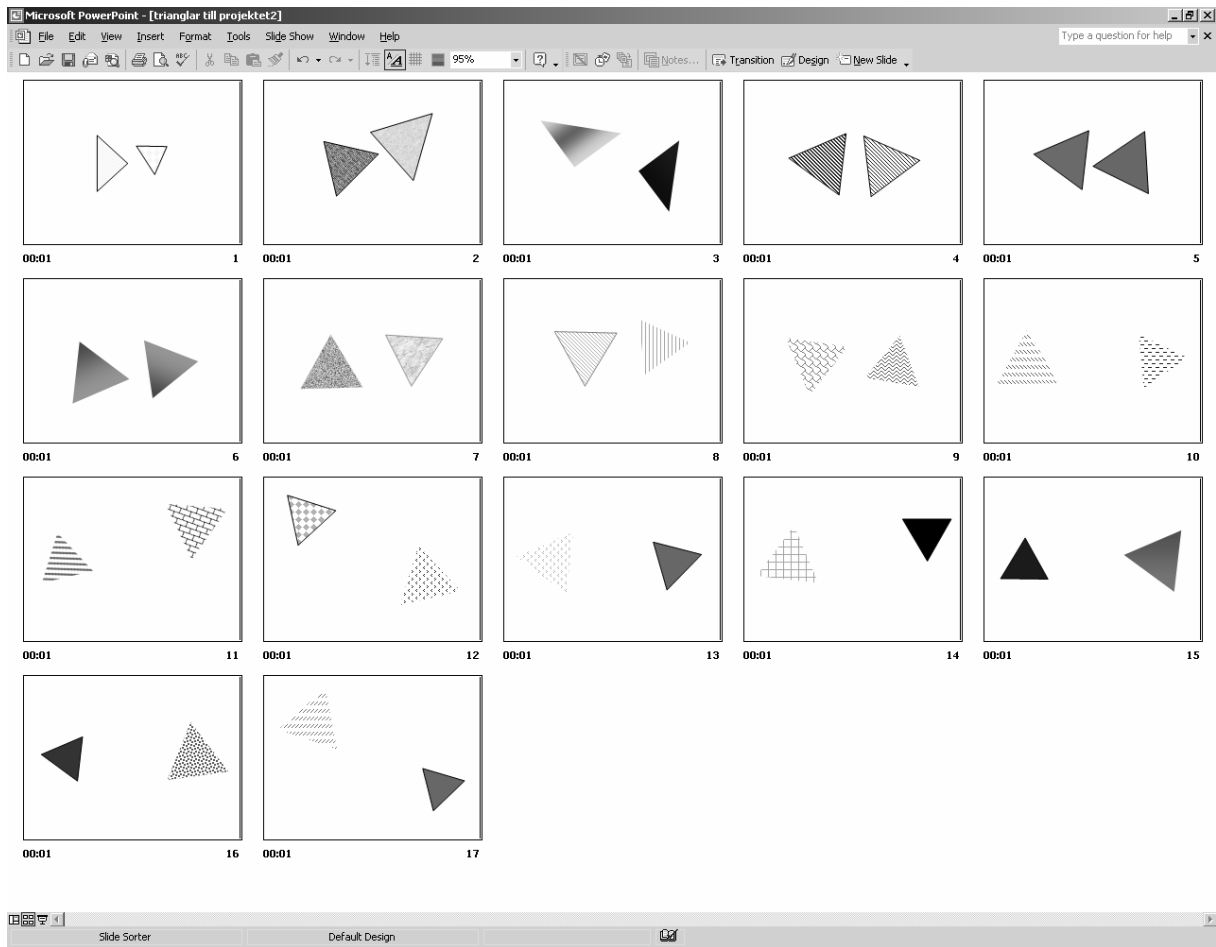
Lambert, W.W. & Lambert, W.E.: *Socialpsykologi*, Wahlström & Widstrand, Stockholm, 1969.

T Kuran: *Privat sanning, offentlig lögn*, City University Press, Stockholm, 1999.

Anders Broberg: *Föreläsning #6 – Socialpsykologi*, 1996. Tillgängligt på:
<<http://oldwww.cs.umu.se/tdb/kurser/TDBC12/LECTURENOTES/SOCIALPSYKOLOGI/>>
Hämtat 4/10 2004.

Solomon Asch experiment (1958) -A study of conformity.
Tillgängligt på: <http://www.age-of-the-sage.org/psychology/social/asch_conformity.html>.
Hämtat 4/10 2004.

BILAGA A. Figurer

BILAGA B. ENKÄT – Försöksperson

Detta var alltså ett test i socialpsykologi och grupp beteenden. De andra i gruppen svarade medvetet fel från bild 4. Svara på frågorna nedan så utförligt som möjligt.

1. Hur upplevde du situationen?
2. Oavsett vad du svarade, visste du alla gånger vilken av figurerna som var störst?
3. Om du skulle ha fått skriva ner dina svar, hade något/några av dem blivit annorlunda?
4. Kände du dig påverkad av de andra?
5. Var det besvärande att svara sist av deltagarna?
6. Om du någon gång svarade likadant som de andra i gruppen, vad berodde det på?
(Kryssa i ett av nedanstående alternativ)
  - Jag svarade som jag själv tyckte.
  - Jag trodde att de andra hade rätt.
  - Jag tyckte att de andra hade fel, men svarade ändå likadant.

Annat:

7. Om du någon gång svarade annorlunda än de andra i gruppen, vad berodde det på?
(Kryssa i ett av nedanstående alternativ)
  - Jag svarade som jag själv tyckte och ansåg att de andra hade fel.
  - Jag misstänkte att gruppen medvetet svarade fel.

Annat:

Tack för din medverkan!

BILAGA C. ENKÄT – Försöksdeltagare

Detta var alltså ett test i socialpsykologi och gruppåverkan. Alla fick inte samma instruktioner.

Svara på frågorna nedan så utförligt som möjligt.

8. Hur upplevde du situationen?

9. Oavsett vad du svarade, visste du alla gånger vilken av figurerna som var störst?

10. Förstod du instruktionen du fick innan testet började? Om inte, vad var det som var oklart?

11. Kändes det obehagligt att medvetet svara fel?

12. Kände du dig någon gång misstänksam mot avsikterna med försöket?

13. Hur kände du dig när du fick reda på vad försöket egentligen gick ut på?

14. Övrigt?

Tack för din medverkan!

BILAGA D. ENKÄT 3 – Synkontroll

Inför perceptionstest:

Har du nedsatt syn?

- Ja   Nej

Om ja, på vilket sätt?

Använder du glasögon?

- Ja   Nej

Använder du linser?

- Ja   Nej

Har du glasögon eller linser på dig just nu?

- Ja   Nej

Är du färgblind?

- Ja   Nej

BILAGA E. Instruktioner

Instruktion

Detta är ett test i perceptionsförmåga.

Du ska avgöra vilken av de två figurerna som är störst.

Instruktion

Detta är inte ett test i perceptionsförmåga.

Oavsett vad du tycker, svara som personen som sitter till vänster om dig.